

Προ-εκτάσεις

Ερευνα για ποιον και για ποιους;

Του ΣΤΑΥΡΟΥ ΤΑΣΣΟΥ*

Από την ψήφιση του Ν. 1514/1985 για την έρευνα, και ανεξάρτητα από τις διάφορες απόψεις πριν από την ψήφισή του, άρχισε η διαδικασία εμπορευματοποίησης-ιδιωτικοποίησης της έρευνας. Οι ερευνητές μετατρέπονται όλο και περισσότερο σε εργολάβους-επιχειρηματίες σε ευθεία συνάρτηση με την υποβάθμιση τόσο της έρευνας ως κοινωνικού αγαθού και των ερευνητών ως δημοσίων λειτουργών, και σε πλήρη συμφωνία προς τις οδηγίες της ΕΟΚ-Ε.Ε., που βέβαια διαμορφώνονται και με τη συμμετοχή των ελληνικών κυβερνήσεων. Κάθε νέος νόμος για την έρευνα εξυπηρετεί όλο και περισσότερο τη λογική αυτή, και επομένως είναι χειρότερος από τον προηγούμενο. Αποτέλεσμα της πορείας αυτής είναι η, ούτως ή άλλως, χαμηλή δημόσια εθνική χρηματοδότηση σε ορισμένα Ερευνητικά Κέντρα (Ε.Κ.) να τείνει να μηδενιστεί, ενώ έχει καταργηθεί η θεσμική και μισθολογική εξίσωση με τους καθηγητές πανεπιστημίων, που θεσπίστηκε από τον Ν. 1514, οι αμοιβές των οποίων, ούτως ή άλλως, δεν ήταν και δεν είναι ιδιαίτερα υψηλές. Στο πλαίσιο αυτό, ο ερευνητής καλείται να γίνει κυνηγός προγραμμάτων αφ' ενός μεν για να συμπληρώσει τον μισθό του, που τείνει να γίνει επίδομα, με τα επιμίσθια, μέχρι 120% των ακαθάριστων αποδοχών του, και αφ' ετέρου μέσω του Ειδικού Λογαριασμού Κονδυλίων Έρευνας (ΕΛΚΕ) να καλύψει τις λειτουργικές ανάγκες των Ε.Κ., όπως για παράδειγμα το... χαρτί τουαλέτας.

Μια τέτοια διαδικασία έχει δύο στόχους. Εναν πρακτικό και έναν ιδεολογικό. Ο πρακτικός συνίσταται στη δυνατότητα του μεγάλου κεφαλαίου, στο πλαίσιο της κοινωνικοποίησης του κόστους και της ιδιωτικοποίησης του οφέλους, να χρησιμοποιήσει άμεσα τα αποτελέσματα της έρευνας για τη μεγιστοποίηση των κερδών της. Ο δε ιδεολογικός στην αποδοχή από τους ερευνητές της λογικής της επιχειρηματικότητας και του κέρδους. Ο Ν. 3653 για την έρευνα που ψηφίστηκε πέρυσι και η εφαρμογή του ανεστάλη για έναν χρόνο, με διάφορες διατάξεις, όπως η συμμετοχή εκπροσώπων των επιχειρηματιών στα Δ.Σ. των Ε.Κ., αυτό ακριβώς έρχεται να διασφαλίσει. Είναι εξωφρενικό μαθηματικοί, φυσικοί, χημικοί, βιολόγοι, γεωλόγοι, κοινωνιολόγοι, αρχαιολόγοι, ιστορικοί και άλλοι επιστήμονες να ζητείται να μετατραπούν σε επιχειρηματίες και πλαισιωμένοι προγραμμάτων, ή, κατά το «ολίγον έγκυρος», σε «ολίγον επιχειρηματίες», σε πρώτη φάση. Αυτό έχει γίνει όχι μόνο de facto, αλλά και de jure με τον Ν. 2919 του 2001, για τη «σύνδεση της έρευνας με την παραγωγή», όπου βασικό κριτήριο προαγωγής των ερευνητών, ιδιαίτερα στις βαθμίδες Β και Α, είναι ο αριθμός των προγραμμάτων και τα χρήματα που έφεραν στο ερευνητικό ινστιτούτο ή κέντρο. Με τον νόμο αυτό οι ερευνητές, αυτοί που έχουν ως αποκλειστικό σκοπό την παραγωγή νέας γνώσης, είναι «επαγγελματίες», και όπως όλοι οι άλλοι επαγγελματίες μπο-

ρεί να δουλεύουν και με δελτίο παροχής υπηρεσιών, και όχι «δημόσιοι λειτουργοί», όπως οι καθηγητές πανεπιστημίου, αποκλείοντας έτσι οποιαδήποτε σκέψη εξομίσωσης των δύο. Ο Ν. 3653 και οι επιδιωκόμενες «αναδιρθρώσεις» απλώς έρχονται να ολοκληρώσουν τη μετατροπή των ερευνητών σε επαγγελματίες-επιχειρηματίες, δηλαδή πάμε από το «ολίγον έγκυρος» στο «πολύ έγκυρος», και δείχνει πού οδηγεί η όποια συζήτηση στη λογική αυτή.

Τους δύο αυτούς στόχους υπηρετούν οι δηλώσεις του υπουργού Ανάπτυξης, κ. Κωστή Χατζηδάκη, «...με τα προγράμματά μας, επιβάλλουμε τη συνεργασία των πανεπιστημίων και των ερευνητικών ινστιτούτων με τις επιχειρήσεις...» σε πολύ λίγους τομείς, όπως αυτοί της «μικρο-

να διαδηλώνει μαζί μας, να δηλώνει ότι «η ελεύθερη έρευνα είναι εκείνη που οδηγεί στις ανακαλύψεις, που γίνονται, αργά ή γρήγορα, εφαρμογές... αν αυτό δεν το έχουμε αντιληφθεί, σημαίνει ότι δεν έχουμε πάρει χαμπάρι τι είναι έρευνα...», και να αισθάνεται «πάρα πολύ οργισμένος και λυπημένος με αυτά που συμβαίνουν».

Ο δε προβαλλόμενος ισχυρισμός ότι αυτά γίνονται για να ενισχυθούν, στο πλαίσιο του παρόντος καπιταλιστικού συστήματος, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι ψεύτικος και παραπλανητικός. Αν ίσχυε αυτό, θα ενισχύονταν τα πολυθεματικά Ε.Κ., έτσι ώστε οι πολλές και σε διάφορους τομείς δραστηριοποιούμενες μικρομεσαίες επιχειρήσεις να μπορούν να επωφεληθούν. Τα μονοθεματικά Ε.Κ. είναι συμβατά μόνο με την καθετοποιημένη παραγωγή μεγάλων και, ως εκ τούτου, ελάχιστων μονοπωλιακών μονάδων, που δραστηριοποιούνται σε πολύ λίγους τομείς που συγκριτικά ενδιαφέρουν το μεγάλο κεφάλαιο, με στόχο βέβαια πάντα το κέρδος και όχι την κάλυψη των κοινωνικών αναγκών, αφού η κοινωνία αντιμετωπίζεται ως «πελάτης» τους. Η μονοθεματικότητα στην έρευνα και στην παραγωγή δεν μπορεί να ευνοήσει τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, γιατί ο ανελέητος ανταγωνισμός μεταξύ πολλών μικρών για την παραγωγή του ίδιου προϊόντος, και με σκοπό πάντα το κέρδος, γρήγορα θα οδηγήσει στην εξαφάνιση των περισσότερων απ' αυτές και οι ελάχιστες που θα επιβιώσουν θα απορροφηθούν από τα μεγαλύτερα του κλάδου. Όλα αυτά, βέβαια, χωρίς η κοινωνία να απολαμβάνει καλά και φτηνά προϊόντα και υπηρεσίες, αλλά το ακριβώς αντίθετο. Η ιδιωτικοποίηση και η μονοθεματικότητα επιβάλλονται προς όφελος του μεγάλου κεφαλαίου, και μόνο, και οδηγούν στον θάνατο της έρευνας ως κοινωνικού αγαθού. Γι' αυτό δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι η διάλυση των Ερευνητικών Κέντρων άρχισε από το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ), αφού οι κοινωνικές επιστήμες δεν είναι στους άμεσα επιλέξιμους τομείς από το μεγάλο κεφάλαιο.

Για να έχει νόημα η διακρυμμένη θέση της Ερευνητικής Κοινότητας ότι οι όποιες αναδιρθρώσεις πρέπει να ενισχύουν τον δημόσιο και ακαδημαϊκό χαρακτήρα της έρευνας, ζητάμε και δεν διαπραγματευόμαστε:

- Την ελεύθερη ανάπτυξη της έρευνας σε όλους τους τομείς.
- Καμιά άμεση ή έμμεση σχέση των ερευνητών με επιχειρήσεις, γιατί η ελεύθερη ανάπτυξη της έρευνας και της επιστήμης δεν μπορούν να συνυπάρξουν με την αγορά.
- Θεσμική και μισθολογική αναβάθμιση και αναγνώριση του ρόλου των ερευνητών και όλων των εργαζομένων στην έρευνα, και
- Ελεύθερη διάθεση των αποτελεσμάτων της έρευνάς τους, με στόχο την κάλυψη των κοινωνικών αναγκών, και όχι την κερδοφορία του μεγάλου κεφαλαίου.

* Πρόεδρος της Ένωσης Ελλήνων Ερευνητών

«Είναι εξωφρενικό μαθηματικοί, φυσικοί, χημικοί, βιολόγοι, γεωλόγοι, κοινωνιολόγοι, αρχαιολόγοι, ιστορικοί και άλλοι επιστήμονες να ζητείται να μετατραπούν σε επιχειρηματίες και πλαισιωμένοι προγραμμάτων, ή, κατά το «ολίγον έγκυρος», σε «ολίγον επιχειρηματίες», σε πρώτη φάση»

λεκτρονικής, βιο-αγροδιατροφής, βιοτεχνολογίας και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας», και όπου οι διάφορες κοινωνικές ομάδες, όπως οι «νεφροπαθείς, διαβητικοί, ηλικιωμένοι, καρκινοπαθείς, έγκυες» θα αντιμετωπίζονται ως μεγάλες «καταναλωτικές ομάδες». Στην ίδια λογική και το έγγραφο του Εθνικού Συμβουλίου Έρευνας και Τεχνολογίας (ΕΣΕΤ) που γνωμοδοτεί ότι για την αξιολόγηση των Ε.Κ. «διαίτερη σημασία πρέπει να έχει όχι τόσο ο ενδεχόμενος σημαντικός αριθμός δημοσιεύσεων όσο ο αριθμός πραγματικών συμβάσεων...»

Επομένως, το πρόβλημα του Ν. 3653 δεν είναι τόσο η δυσκολία εφαρμογής του, που πράγματι υπάρχει με τα σχεδόν 50 προεδρικά διατάγματα που πρέπει να εκδοθούν, διάφορα συμβούλια και επιτροπές με τις αλληλοεπικαλυπτόμενες αρμοδιότητες κ.λπ. Ούτε το πρόβλημα εξαντλείται στη συζήτηση περί του εάν τα Ε.Κ. θα είναι μονοθεματικά ή πολυθεματικά. Το κυρίαρχο ζήτημα είναι η πλήρης ιδιωτικοποίηση της έρευνας, και η αξιολόγησή της με αγοραία κριτήρια. Πολιτική, όπως ξεκάθαρα εκφράζεται από τις δηλώσεις του κ. Χατζηδάκη, και είναι πάγια και διαχρονική πολιτική διαδοχικών κυβερνήσεων. Είναι ακριβώς αυτή η πολιτική που έβγαλε τους ερευνητές στους δρόμους και έκανε επιστήμονες με το κύρος του ερευνητή-καθηγητή Κ. Σέκερη,